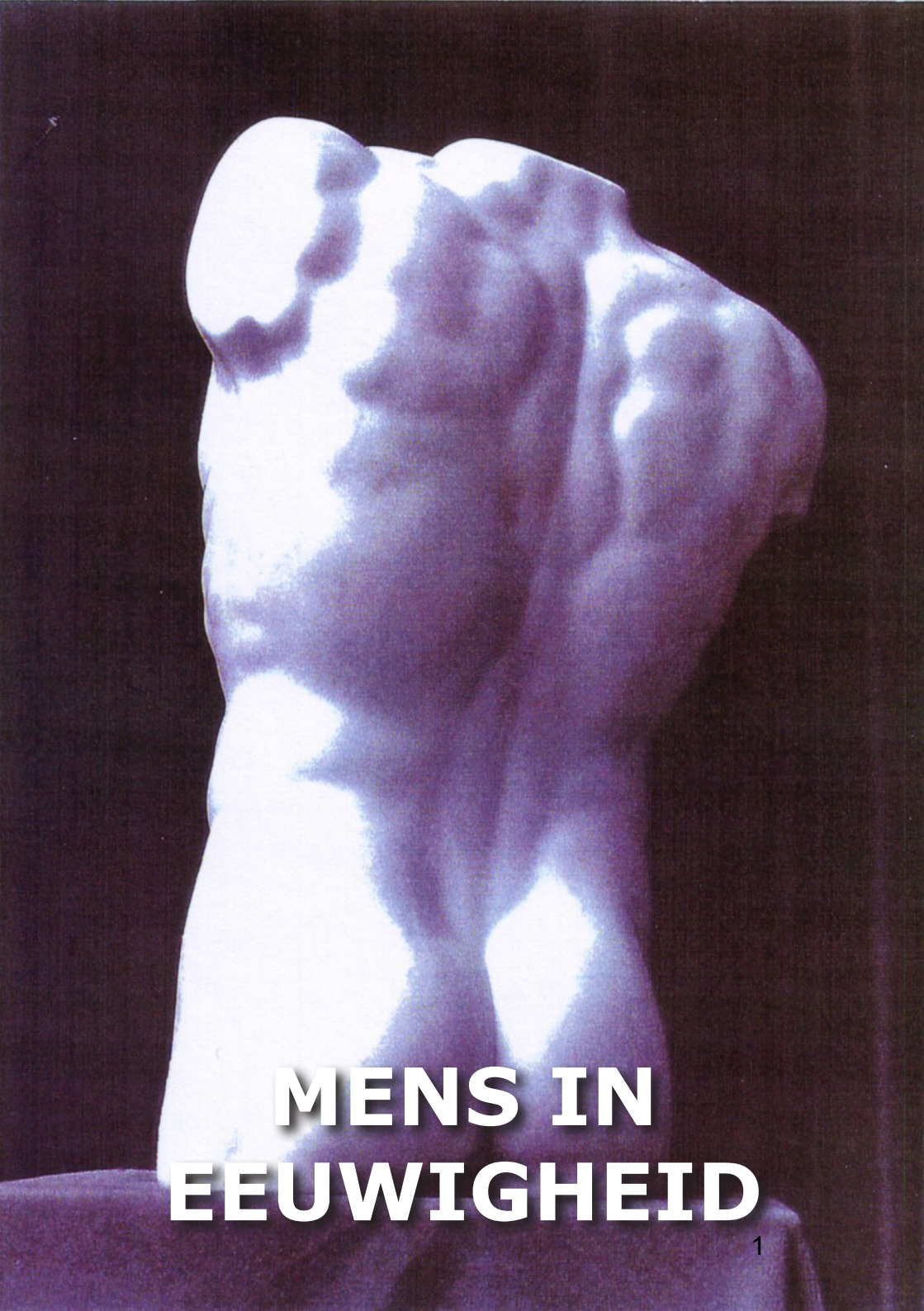

MENS IN EEUWIGHEID

Jij bent priester
in eeuwigheid
van de orde
van Melchisedek.

(Psalm 110, 5)

MENS IN EEUWIGHEID

**gedachtenwisseling
rond het ambt**

**door
Threes van Dijck
en
Jan Peijnenburg**

Geliefden, nu reeds
zijn wij kinderen van God.
En wat wij zullen zijn
is nog niet geopenbaard.
Maar wij weten, dat
wanneer het zich openbaart
wij aan Hem gelijk zullen zijn
omdat wij Hem zullen zien
zoals Hij is.

(I Johannes 3, 2)

God
is
mens
in
eeuwigheid
geworden.

Mens
is
God
in
eeuwigheid
geworden.

Neem
mij
oneindig
op
in
U.

Leef
U
oneindig
uit
in
mij.

Ziende de Onzienlijke

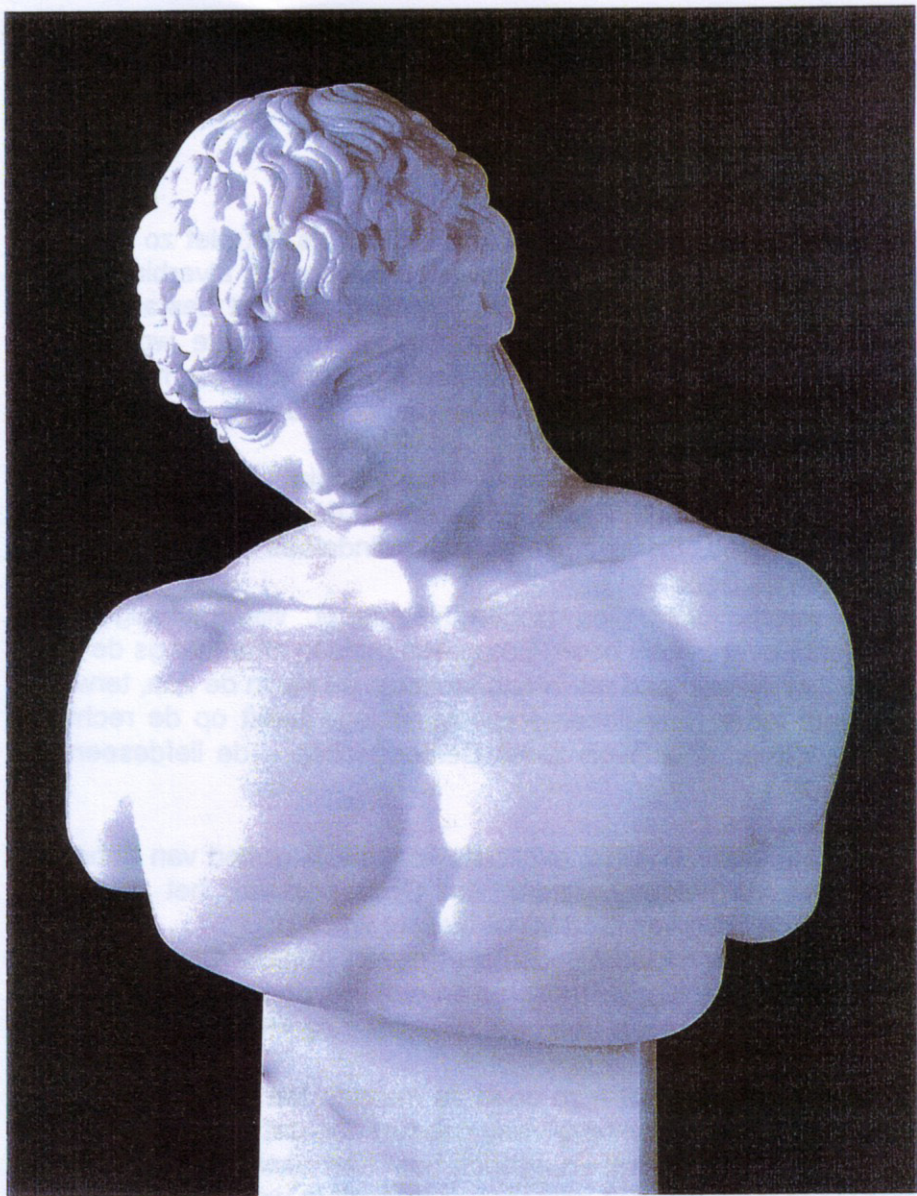
De schepping is vol van leven
maar het leven is niet te zien.
Wij staan in het licht
maar het licht is niet te zien.
Wij bestaan uit liefde
maar de liefde is niet te zien.

Leven licht liefde —
zij zijn door te zijn in.
Alleen de uitwaaiing van
leven, de schittering van licht,
de duizeling van liefde
is waar te nemen.

God, U bent niet te zien
want U bent het leven,
het licht en de liefde
in alles wat bestaat.
Daar kunnen wij zien hoe
U alles met uzelf vervult.

Ik ben een ziende blinde
die met zijn handen
alleen maar beelden tasten,
de geboorte proeven kan
van uw aanwezigheid
en dan mijn ogen sluit.

Ik ruik U in het voorbijgaan,
ik hoor woorden uit het niets.
O, als mijn ogen opengaan —
hoe zal uw aangezicht
voor mij verrukking zijn
als U mijn ogen kust.

Religio

De wereld hangt van goedheid aan elkaar. Als dat niet zo was, zou zij in oneindig veel losse deeltjes uiteenvallen. De alverbindende is God, die de ziel is van alle zijn. Wat leeft in alwat bestaat, is: het verlangen om verbonden te zijn, terugverbonden te worden (religare) met die alles verbindende liefde die God is. De hele schepping aanbidt God en zingt de lof van de Allerhoogste.

Mensen en dieren zijn religieus – heel expliciet. Zij speuren Liefde, verlustigen zich in Genieting. Zij bezingen de Hartstocht en juichen de Vreugde toe. En zij zinken weg in eindeloos Liefdesverdriet en huilen om de Dood.

De leeuwerik juicht God zingend tegemoet, vlinders volgen hun hartstocht over zeeën heen. En op een middag zitten langs de vijver een kikker en een pad als in extase naast elkaar in de zon, terwijl de pad heel teder haar linkervoorpootje gelegd heeft op de rechterbil van de kikker. Alle leven zoekt Gemeenschap – de liefdeseenheid met God.

Dit religieuze leven is het expliciete lichamelijk gebed van al het geschapene: de liefdes beaming van Gods bestaan, het liefdesantwoord op de roep van God in het diepste wezen.

Mensen en dieren `doen' godsdienst, 'leven' godsliefde.

God die juist die diepste passies en emoties doorschouwt en in zijn liefde ontvangt, ervaart hoe heel de schepping Hem/Haar bemint en aanbidt.

Zo doen de dieren het – zo doen de mensen het ook. Zo heel af en toe en zo bijna onmerkbaar vaag gebeurt het, dat een mens ook zijn liefde uitzegt en uitzingt, haar hart opent in aanbidding en met God/Godin innerlijk gemeenschap heeft in woorden, gedachten, liefdegevoelens van persoon tot Persoon. Maar dit is een zeldzaamheid in vergelijking tot al die liefdes-uitingen, die aanbiddelijke daadwerkelijkheid van het dagelijkse doen.

Wanneer het impliciete geloven wordt geduid als het eigenlijke

gelooven en dit tot norm wordt verheven, wordt de expliciete geloofswerkelijkheid miskend en op de mensheid het odium van ongeloof geladen. Maar wat mensen zijn en doen is voor Gods ogen het eigenlijke geloof. Naamloos blijft God in de gebeden van velen, terwijl hun liefde voor God bijna alomvattend is.

God voelt zich verheerlijkt in de kleurenpracht, die de schepping ten toonspreidt, erkend in het baltsen van de Liervogel. En God ervaart diepe troost, wanneer Hij ziet hoe een Gorillamoeder dagenlang haar dode baby rond blijft dragen.

In de innigheid van het liefdesspel van mens en dier wordt God geweten en aanbeden als die onsterfelijke vonk van leven. Dit is genoeg — dit is alles. Meer hoeft niet — mag wel. Dat meer is niet een extra. Het is: het bewuste 'weten': 'dat' die expliciete werkelijkheid de grote godsdienst is van het leven, het zijns-antwoord aan God. En als dat bewust is geworden, zullen er vanzelf impliciete uitingen van Godsliefde en aanbidding volgen. Dit is dan: de meerdere eer van God en de diepere vreugde van de mens.

Dit inzicht kan de dwangmatige ijver, de bekeringsdrift van de kerk en haar voorgangers wegnemen, die eigenlijk het pastoraat karakteriseert. Het leven is goed, de mens is goed, God is goed.

In dit positieve denken over de mens ontstaat vanzelf een sfeer van ontspannenheid. In plaats van frustratie komt er dan satisfactie — in plaats van pastorale ernst pastorale vreugde. Er hoeft dan niet zo veel meer. En dan komen de handen vrij voor het 'eigenlijke' werk: de diaconie.

Als deze levens-religiositeit een bewuste zijns-ervaring zou worden, zou iedere mens zijn zelfwaarde hervinden in het besef een gelovige te zijn in het beleven van de godsdienst van het leven. Daar zou iedere geloofscrisis mogen eindigen. Deze wereldgodsdienst moge het nieuwe millennium vervullen!

De onbekende God

Jij, lieve god van de zinnen,
bent de onbekende god
voor wijzen en verstandigen.
Maar aan mensen
van vlees en bloed
heb jij je geopenbaard.
Zij kennen je zoals zij
elkaars lichaam kennen,
maar dat jij god heet
weten zij niet.

Wil je benoemen zoals je
jezelf benoemde in Jezus,
mens van het hoge zinnen.
Noem jezelf in ons
als wij samen lusten.
Zeg ons dat jij het bent
die ons ontroert
in al onze ontroering —
onze blijheid straling is van
jouw vreugde om in ons te zijn.

Jij woont in huizen
van bidden en gedenken —
heilig dichtbij ben jij
waar liefde wordt gevierd.
Maar als kerken leeg staan,
bouwen geliefden hun kapel-
len in korenvelden en in duinen,
worden huiskamers huis van god.
Hier knielt jong en oud voor jou
want jij bent er toch...?

Gelijkheid

Als de mens beeld in gelijkenis van God is — als God gelijk wil zijn met de mens — hoe zouden dan mensen elkaars gelijken niet willen zijn?

Waar het 'principe van gelijkheid' is gesteld, vindt de werkelijkheid haar oorspronkelijke orde. Waar mensen als gelijken met elkaar omgaan, ontstaat er sociale en economische gelijkheid. Daar worden vrouwen gelijk aan mannen en kinderen aan volwassenen. Daar worden ook kerkelijk en liturgisch mensen elkaars gelijken.

Dit is meer dan 'gelijkwaardigheid'. Fundamenteler, want gelijkwaardigheid laat de weg open naar ongelijkheid. En ongelijkheid betekent dan feitelijk weer ongelijkwaardigheid.

In feite kan iemand zijn gelijkwaardigheid tenietdoen, zich minderwaardig gedragen; maar ook dan blijft nog, dat wij als mensen wezenlijk elkaars gelijken blijven.

Jezus wees iedere ongelijkheid af. 'Wie van jullie groot wil worden, moet klein worden'. Hij plaatste een kind tussen de grote mensen en zei: dit is het. Zijn principe was: niet gediend worden maar dienen. Dienen heeft niets onderdanigs, eerder iets verhevens. Het is: het welzijn van een ander mogelijk maken, bevorderen — iemand omhoog tillen en dragen. Wie het meest toegewijd is, zal het geluk van een ander het meest behartigen. Dat was wellicht het innerlijk verschil' tussen de 12 en de 72. De eersten hadden beslist heel wat nautische kennis aan boord. De anderen misschien wat meer agrarische kennis in huis. Maar was daardoor de een minder dan de ander? Het ging hier duidelijk meer om zuiverheid van ziel en warmte van hart dan om helderheid van geest.

Toen Jezus goed en wel uit het zicht was verdwenen, begon de eerste tweedeling, die al snel een driedeling werd. De hiërarchie was geboren. Deze heeft inmiddels 2000 jaar stand gehouden. Zullen er opnieuw 2000 jaren nodig zijn om een wereld te creëren, die in alle geledingen en op alle niveaus van leven principiëel gelijk is? Maar zal dan niet meteen - op 1 januari 2000 — begonnen moeten worden met deze ontwikkeling? Om aan het hoofd te gaan van dit wordings-

proces, zal de kerk de hiërarchische ongelijkheid moeten afleggen en de seksistische dwalingen van het verleden vaarwel moeten zeggen. Alleen in een radicale onderlinge gelijkheid kunnen de Geestesgaven gedijen, kan de volle uitstorting van de Geest de mensheid ten deel vallen.

Jezus deed zijn kleren uit en een linnen doek om. Hij waste de voeten van iedereen en zei 'doet dit tot mijn gedachtenis'. En toen zei hij ten afscheid 'Ik noem jullie geen dienaren en dienstmeisjes meer, maar mijn vrienden en vriendinnen, omdat jullie mijn hartsgeheimen kennen'. En hij voegde er aan toe: wat ik jullie te vertellen heb, heb ik van mijn vader.

Jij bent
Petrus
en op
deze steenrots
zal ik
mijn kerk
bouwen

(Matt. 16, 18)

Pieter

je bent
een bergmassief
dooraderd met adem
louter van trouw

je bent
de fundering
de bodem der aarde
die de hemel schraagt

je bent
de atlas
die onwankelbaar
de wereld draagt

je bent
christoffel
met de mensheid
op je schouders

je bent
daarom echter
geen opper
en geen hoofd

je bent
de basis die
door God zelf
wordt betreden

je bent
de vader die
zijn kinderen
de moederkerk indraagt

Aanbidding

Het hooglied van het jaar 2000
moge klinken als een overwinningslied
van Bruidgom God die Bruidje Mens
hartstochtelijk liefheeft en begeert
juist wanneer mensen elkaar beminnen.

Eeuwenoude tegenstelling overwonnen
waardoor God en mens samenvloeien
in een eeuwige liefdesgemeenschap.
Tijd voorbij van mensen moeten
verlaten om God te kunnen vinden.

Nieuwe werkelijkheid waarin
mensen aan God denken
wanneer zij zich zinnelijk voelen
en zich zinnelijk voelen
wanneer zij aan God denken.

Liefde is de hoogste aanbidding.
God stijgt op uit de liefdesgeur
van mensen, wanneer zij knielend
elkaar aanbidden en omarmen.
God is het zelf die overstroomt.

Roeping

Alle leven is tot bestaan geroepen. Dat doet de bloedstroom, de sapstroom die door het wezen van alle leven ruist. Bomen zijn geroepen boom te zijn, dieren dier te zijn – alle leven dat geplant is geroepen zich voort te planten en tot bloei te komen. God zelf roept in alles wat leeft om leven, leeft zichzelf uit in alwat leeft.

In de mens rijst God overeind. Ook al verduisteren ontelbare slag-schaduw en het gelaat van God, toch licht in de mens het wezen van God het helderst op. God is mens geworden...

Het is een merkwaardige verenging van het begrip roeping, wanneer dit gereserveerd wordt voor 'priesterroeping' en 'roeping tot het religieuze leven'. Het is eveneens een ontwrichting van de werkelijkheid te spreken van hogere en lagere wijding. Evenzeer verbreekt het de natuurlijke orde, wanneer er gesproken wordt van het 'bijzonder' en het 'algemeen' priesterschap – om dan vervolgens de afgestudeerde pastoraal werk(st)ers onder te brengen bij het algemeen priesterschap van de gelovigen, de leken dus. De verschillen, die er tussen bedieningen zijn, zijn variaties van gelijkheid. God leeft in alles en allen geheel zichzelf. Gods stem klinkt in de een niet luider dan in de ander. 'In het begin was het Woord', de levensadem en de klank daarvan is te horen bij iedere geboorte, bij ieder begin. Wie zich als arts zonder grenzen in een orkaan waagt of in een rubberbootje van Greenpeace opvaart tegen een tanker met nucleair afval, geeft gehoor aan een diepe roep van de levende God. Wie zich nederig en gevoelig opent voor Gods licht en kracht in de haast bovenmenselijke taak die men vervult, mag zich verzekerd weten van de instroom van Gods liefde onmiddellijk nabij. Maar ook in de ludieke luwte van het leven, waar het spel van de genezing zich afspeelt, is God de roepende.

Een meisje dat met haar lieve handen de eenzaamheid opheft van een gehandicapte man, is aan Jezus even nabij als Magdalene dit was. Zij is even hoog en diep geroepen als het meisje dat intreedt in een beschouwende orde – en voor een even verheven werkelijkheid. Een jongen die hartstochtelijk naar een meisje verlangt, hoort in zijn

hart de diepe liefde van God roepen om vervulling. Zijn roeping is even groots en goddelijk als het onweerstaanbaar getrokken worden van een andere jongen tot het priesterschap onder de armen.

Roepende

God roept niet van verre, op een afstand vanuit een andere wereld. Je eigen bloed roept en die roep in je bloed is God. Wie voor een uitzonderlijk ideaal kiest, doet dat omdat het innerlijke verlangen daartoe leidt, de persoonsstructuur hiertoe aanzet. Dáárin spreekt God zich uit. Er is geen achterom, geen selectie van Godswege. Wie zich een uitverkorene waant, privatiseert God ten behoeve van zichzelf. Dit verraaft een godsbeeld van de kleine enkelvoudigheid: de god van de kleine beslissingen en kleine voorkeuren waarin mensen zich koesteren en verheugen.

God roept niet van verre, vanuit een geestelijke van de stoffelijke wereld gescheiden wereld. Het roepen van God is nabij, het klinkt in de taal der dingen en in stemmen van mensen. De ons omringende wereld, mensen met ons in lief en leed, mensen die heiligheid en humaniteit uitstralen en de heerlijkheid van God aan het licht brengen: zij voegen zich bij de roep in ons binnenste en versterken de hunkering van onze eigen ziel. Dit alleen al is een grote roeping: roepstem van God te zijn voor elkaar.

Terwijl alle roepingen fundamenteel aan elkaar gelijkwaardig zijn, kan de beleving ervan gradueel heel verschillend zijn. De eigen keuze en persoonlijke invulling kan de inhoud ervan geheel en al bepalen. Hoe en in welke mate ben je moeder, echtgenoot, priester, vrijwilligster? De 'zwaarte' van een roeping op te hangen aan een bepaalde levenskeuze -om daar een hogere status mee aan te geven- gaat voorbij aan de gelijke waarde van verschillen in roeping. Priesterschap is niet zwaarder dan huwelijk – geestelijke arbeid niet zwaarder dan lichamelijke arbeid. Het gaat er alleen maar om, wat je er van maakt.

Geroepen

Priesterwijdingen druipen van afgoderij en magie. Een ongebreidelde vorm van persoonsverheerlijking en verheffing tot een hogere orde breekt plotseling los, wanneer iemand prioriteit gaat geven aan religie. De exaltatie van de pasgewijde, de hysterie van de geloofsgemeenschap zijn daar het duidelijke bewijs van. Zo was dat bij de priesterwijding van de eerste Nederlandse katholieke vrouw binnen de Anglicaanse kerk. En dan komt de kerk met het vrouwelijke priesterschap geen stap verder. Het tegenbeeld was er ook: op een sobere, warme en diepe manier trad de eerste Nederlandse katholieke vrouw toe tot het ambt binnen de Oud-katholieke kerk.

Het ambt is onwerelds en onwerkelijk. De gedaante van het leven verandert er meteen door: de ernst zet zich in de plooiën, de kleuring van het leven verbleekt. Zinnelijke woorden worden een vloek in de mond van de gewijde priester. Het hele kleurenspectrum verandert in zwart en grijs. De vreugde van de kleur wordt uitgebannen — alleen de monseigneur staat er gekleurd op. De versieringen van de geslachtelijke schoonheid van de mens worden onder wijde gewaden verborgen. Hoe meer afgewend van het leven, hoe meer toegewend naar God... Mannen en vrouwen van God horen te zwijgen over de vreugden van het lichaam. Zouden dan misschien de gehuwde priester en religieuzen de vertalers mogen zijn van het leven, de profeten van de lust? Maar hier doet zich de paradox voor, dat zij die recht van spreken zouden hebben verplicht worden te zwijgen. Als je als getrouwde priester vooral maar te kennen geeft 'priesterlijk' te zijn door te verdoezelen dat je 'mannelijk' bent, ben je nog acceptabel. Als je er echter blijk van geeft, gek op je vrouw te zijn en haar kust in het openbaar, zie je de schuwe blikken van mensen die zich generen. Dit is allemaal het gevolg van de diepe kloof tussen geloof en leven, waarbij het hiëratisch priesterschap het toonbeeld is van wereldverzaking. De zinnelijkheid van het lichaam bedreigt de zuiverheid van de ziel... Erotiek versus mystiek — terwijl dit juist de levensmystiek bij uitstek is.

Roep

De Geest, die ieder mensenhart bewoont, spreekt voor ons ten beste met onuitsprekelijke verzuchtingen. Ieder mens is zoon en dochter van God. En allen zijn wij vervuld van de ene zelfde Geest met haar onuitsprekelijke rijkdom aan gaven. In ieder mens leeft God Zichzelf. God zij geliefd en geloofd om de fluisteringen van haar verlangens in ons hart, om zijn stoten van oerdriften in ons lichaam, om de lichflitsen van goddelijk en godinnig leven in onze geest.

Dat God ons moge bezielen om in staat te zijn de geluksdroom, die wij van oorsprong zijn, werkelijkheid te doen worden — daarvoor bidden wij.

God, die in mij om liefde roept, doe mij het liefde-antwoord worden waartoe Gij mij hebt geroepen.

Jij God

Het laatste beeld
dat ik van Jou
overeind wil houden -
als alle andere beelden
zijn in elkaar gestort -
is: Jij als Persoon
die mij kent
en van mij houdt.

Zo kan ik blijven
bidden en beminnen -
mij diep geborgen weten
in jouw bewustzijn.
Zolang Jij Jij bent
en ik ik ben
lachen onze ogen en kus-
sen wij elkaar.

De vrijheid van het hart

Met de vrije wil is recht op vrijheid gegeven. Nooit mag de ene mens onderworpen zijn aan de andere mens als zodanig. Mensen zijn geheel en al gelijk. Wel vraagt de natuurlijke orde aan iedere mens zich in vrijheid te verbinden aan het goede. Deze verbondenheid is de ware vrijheid. Slechts dan wanneer door een verkeerd gebruik van de vrije wil disorde ontstaat, wordt ordening van buitenaf noodzakelijk. Het goede gebruik van vrijheid echter -vrijheid ten goede- is een zodanig grondrecht van iedereen, dat niemand daaraan mag raken. Wie zich inlaat met deze grondrechtelijke vrijheid, breekt in het heiligste domein van een ander in. Zelfontplooiing en zelfrealisatie zijn even eigen aan de mens als het lichaam aan de ziel.

Welnu, de mens ontwikkelt zijn zijn in samenzijn, in zich verbinden met anderen, in relatie. Wie meent een ander vragen te mogen stellen over haar/zijn relatie, de keuze of vormgeving van de relatie, is brutaal en overschrijdt de grenzen van het normale menselijke verkeer.

Mensen gaan relaties aan. Mensen vinden elkaar in heel verschillende opzichten, op heel verschillende gebieden; mensen worden hart- en geestverwanten, worden vrienden, geliefden. Hoe men inhoud en vorm geeft aan deze specifieke relatie is gezamenlijke keuze, waarvoor geen verantwoording hoeft afgelegd te worden aan derden. Hoe mensen hun relatie beleven onttrekt zich aan ieders oordeel: of zij samen werken, praten, spelen, vrijen, liefhebben of bidden is hun zaak. Even onbehoorlijk als de vraag 'slaap je naakt of gekleed' is het aan anderen te vragen hoe zij hun relatie beleven.

Wanneer je op grond van je levenskeuze te maken krijgt met kerkelijke of maatschappelijke autoriteiten, die menen mensen vragen te mogen stellen niet alleen naar de aard van de relatie maar ook naar de lichamelijkebeleving, zou je onmiddellijk een tegenvraag moeten stellen als 'wat doe jij met je lichaam, hoe beleef jij je seksualiteit'. Zo brutaal is dat.

Ieder vult zijn eigen leven in naar eigen inzicht en verantwoordelijkheid. De uiterlijke beleving daarvan beantwoordt aan de innerlijke ervaring. Wie zich dus bemoeit met de uiterlijke beleving, breekt in de uniciteit van het innerlijk ervaren in.

Wanneer je als priester, pastoraal werk(st)er, religieus(e) een liefdevolle relatie aangaat, is het ongehoord dat daarover door wie dan ook vragen worden gesteld. Juist de kerken, de ethisch-religieuze verbanden, bezondigen zich daaraan.

De eeuwige argwaan van de kerk... hoe onderdrukkend, neerdrukkend is die. Hoe verwoestend vaak voor de liefde, hoezeer liefdesspel veranderend in –ernst.

Hoe kun je in alle ontspannenheid een relatie laten groeien en van elkaar genieten met een hart ‘vol schuld van buitenaf’?

Hoe meer je jezelf vrij hebt gemaakt en aan den lijve de optimale waarde van deze vrijheid ervaart, hoe meer je zult gaan ijveren voor het recht op vrijheid van iedere mens. Dat is werken aan Bevrijding, dat is Verlossing, dat is Blijde Boodschap. Wanneer je door zelfverwerkelijking of gezamenlijke groei je vrijgemaakt hebt, ga je heel duidelijk zien en herkennen hoe onvrij veel mensen zijn gemaakt door machten en structuren in kerk en samenleving. Dan zie je scherper dan ooit tevoren, hoe door onderdrukte en verboden vrijheid menselijke levensvreugde, menselijk welzijn wordt aangetast en kapotgemaakt. De grote differentiatie in keuzen, die wij heden ten dage in onze samenleving kennen, is gebouwd op de bewustwording van de eigen, heel persoonlijke vrijheid. Deze zelfde levens- en relatievormen nu moeten ook voor priesters open en vrije keuzemogelijkheden worden. Zij zijn pas in staat deze verscheidenheid in relaties te waarderen en te respecteren, wanneer zij deze zelf durven aangaan en beleven.

Als pastoraal werkende kun je alleen ter verantwoording geroepen worden over de uitoefening van je pastorale opdracht.

Wij moeten als mensen dit vrijheidsbeeld heel diep in ons planten. Dit vrije voelen is ontzettend belangrijk in de groei van de keuze en de voortzetting van de relatie. Het diepe gevoel van vrijheid beslist over de ruimte en het klimaat binnen de relatie, bepaalt de innerlijke ontvankelijkheid. De betekenis, de waarde, de noodzaak zelfs van nabije en intieme menselijke verhoudingen -of het om liefde of vriendschap gaat doet niet ter zake- behoeft geen betoog. Wat is een mens alleen? Wie is zichzelf rijk genoeg om zichzelf te voeden en er

nog van uit te delen ook? Hoe eenzaam kan een mens worden op zijn oude dag, wanneer men zich in de bloei van zijn leven heeft (moeten) onthouden van een warme menselijke relatie. Dit kan nooit Gods bedoeling geweest zijn, zoals de eeuwige oerliefde het menselijke hart heeft geschapen.

Meer dan ooit vraagt een tijd, die sterk vereenzamend en verwarrend werkt, om gemeenschap en innerlijke orde in het eigen hart. Onvergetelijk is het beeld van eenzaamheid dat zo schrijnend aan het licht kwam toen een oude priester stervende was, omringd door zijn mede-broeders. Mannen met warmte en tederheid in zichzelf, die ze aan elkaar nooit hadden mogen uiten — dus ook nu niet in de laatste levensfase van hun vriend. Toen zijn vriendin binnenkwam werd de orde ogenschijnlijk verstoord, maar toen ordende zich pas het leven. Toen zij hem lief kuste en streelde, lichtten zijn ogen blij op. Hij omhelsde haar voor het laatst.

Liefde is creatief, liefde schept leven in jezelf en buiten jezelf. Liefde schept leven voor een ander. En wie jou liefheeft, liefhebben mag, brengt je tot je diepste zelf, brengt je tot Godservaring. Zo werkt de schepping. Zo ontstaat de grootst mogelijke menselijke vruchtbaarheid. Je ziet dat liefhebbende mensen liefde uitstralen en tot heel veel in staat zijn — dat liefde het zelfs mogelijk maakt de lasten van het leven op een positieve manier te dragen.

Het mensbeeld van God is Jezus.

Hij openbaart en beleeft de innerlijke vrijheid en de liefde tot het uiterste. Jezus ervaart een zijns-eenheid met de mens en met God. Hij vereenzelvigd zich met de schepping. Dit is puur aarden mystiek. Door zijn eenheid met al wat is, kan Jezus zeggen: ik ben het licht, ik ben het leven. Zo groot moet zijn liefdegevoel geweest zijn, dat hij zich liefde voelde. Als je verliefd bent, heb je niet alleen lief, ben je niet alleen lief maar voel je: ik ben liefde.

Wie het ervaren heeft, kan het geloven.

Waar (minstens) twee in Jezus' naam verenigd zijn, is hij in hun midden. Waar liefde en vriendschap is, daar is God.

De relatie is de bron.

Licht

En God hield
de donkere nacht
van de aarde
tegen het licht en zei:
Er zij licht.

En Jezus hield
de donkere bladzijden
van de bijbel
tegen het licht
en zei:
Ik ben licht.

En Johannes hield
de donkere Jezus
van het evangelie
tegen het licht
en zei:
Hij is licht.

En wij houden
de donkere geschiedenis
van de kerk
tegen het licht
en zeggen:
Er is licht.

Het vroege uur

Weer staat de Camelia in bloei.
Er hangt een lied in het hoge
rijzen van een populier waar
de grote lijster melodiëert.
Er danst een citroenvlinder
voor het zolderraam.

Vruchtvlees barst uit de bloesems.
Een losgebroken hond stoeit
met de bomen in het park.
Luid zingt een Marokkaan
midden op straat de burens
wakker uit een diepe slaap.

Voorbij het stille sterven,
wanneer het zonnelied trompettert
in een bed Narcissen, het water
wemelt van verlangen in de zon.
En kinderen knielen vol verbazen
bij de zachte tinten in het gras.

Overal ontluikt de liefde.
Gelovig roepen levenden
overlevenden aan.
In dit vroege uur
vangt de bruiloft aan
van alle zielen.

Geluksvogels willen zweven,
slavenkinderen voelen zich
opgezweept om op te staan.
Alle bloed is vol hunkering
naar leven — ons lichaam
roept om voortbestaan.

Zware stenen rollen
als bergen ongeloof
weg van het graf
als Jezus zegt:
dit is verrijzen,
geloof je ogen maar.

God ontwaakt
uit onze slaap
en wekt ons
in het pasgeboren licht.
Het is Pasen:
God is opgestaan!

Tafelgebed

Over de hele wereld
dekt de vrouw de tafel
en maakt de maaltijd klaar.
Zij versiert de spijzen
en vult de bekers.
Alles smaakt naar haar.

Vrouw-zijn is maaltijd.
Haar borsten zijn bronnen
waaraan kinderen groeien,
rijpe vruchten in de
tuinen van de liefde.
Zij is levende drank.

Haar plaats is temidden
van haar kinderen, aan
het hoofd van de tafel
naast de man, die is
de zaaier en de oogster
van het dagelijks brood.

Zij is dagelijkse drank,
stroomt door zijn lichaam
en voedt zijn geest.
Zonder haar verdort hij
en wordt zijn leven
een onvruchtbare akker.

Maar in de kerk heeft de mán
het alleenrecht genomen
aan tafel voor te gaan -
het brood te breken
waar tafelgemeenschap
levensgemeenschap werd.

De vrouw mag biddend
naast het altaar staan,
de vaten dragen af en aan.
Maar zij zou onwaardig zijn
de beker van het Leven
te heffen voor haar kinderen...

Voor Jezus is onwaardig
alwie zonder liefde is.
Onder koude handen
verkleumt hij,
onder harde ogen
krimpt hij ineen.

Maar als een golvend
korenveld in de zomer,
een wijngaard als een
berg van purper is hij
waar mensen in liefde
hem eten en drinken.

Vrouwen van God

Hannah, de moeder van Samüel, die tot profeet van Jahweh werd aangesteld, opent haar danklied met de woorden: Mijn hart slaat van vreugde om mijn Heer — mijn God heeft mijn hoofd opgeheven. Maria, de moeder van Jezus, die de zoon van de Allerhoogste wordt genoemd, opent haar danklied met de woorden: Mijn ziel zingt het uit van vreugde om mijn Heer — verrukt is mijn geest om God mijn heil. Twee grote vrouwen -in het Oude en Nieuwe Testament- vrouwen van God.

Als er evenveel vrouwen als mannen zijn, zijn er evenveel vrouwen als mannen van God. Wanneer ben je een man of een vrouw van God? Wanneer je toegewijd leeft.

Toegewijd aan de man die lief en leed met je deelt, aan je kinderen die leven van je lichaam en je ziel. Aan je bejaarde vader of moeder, die in de stilte van een bejaardenwoning met zichzelf leeft. Toewijding vertaalt zich in vrolijkheid, in een grote bos bloemen. De zonnige vriendelijkheid van de Zonnebloem straalt toewijding uit. Toewijding ook in de avondwake alsof het eigen familie betreft.

Tallose vrouwen hebben zich in de loop van de geschiedenis, tot op de dag van vandaag, ingezet voor de bevrijding van de vrouw op religieus en maatschappelijk terrein. Grote feministische vrouwen die streden voor het kiesrecht, menswaardigheid in de arbeid, gelijkberechtiging. Vrouwelijke religieuzen die als missionaris vrouwen ophieven uit slavernij. Overal duiken vrouwelijke journalisten op die met gevaar voor eigen leven dictatoriale regimes durven aanklagen. Verpleegkundigen en vrouwelijke arisen dringen binnen in de binnenlanden maar ook in de binnen-structuren van volken waaraan vrouwen ten onder gaan: zij die de exculturatie van vrouwenbesnijdenis willen bevechten — die vrouwen leren omgaan met voorbehoedmiddelen en samen met hen de strijd aanbinden tegen aids — die onmiddellijk klaar staan met de morning-afterpil waar de marteling van de verkrachting heeft toegeslagen. Sterke vrouwen die de armoede en troosteloosheid delen van autochtone en allochtone medemensen in de oude stadswijken.

Met de gitaar in de hand gaan zingen met de kinderen waarvan de ouders zijn vermoord. Dit is Godgewijd leven. Zo ben je Godgewijd.

Weer anderen zijn de kerk toegewijd: zijn tegen de verdrukking in bezig de kerk te vernieuwen en door deze tijd heen te dragen naar een nieuwe tijd. Het is niet alleen hun eigen honger naar spiritualiteit of hun eigen behoefte aan religiositeit, die hen drijft.

Diep verweven met hun zorg om een menselijke samenleving is hun liefde tot God. In sommigen breekt die innerlijke kracht zo duidelijk naar buiten, dat dit een doel wordt waarvoor zij willen leven. Dat zijn de voorgangers en voorgangsters, die hun handen blijven heffen tot God ook al lopen de kerken leeg en verstomt het eeuwige Woord. Als zij man zijn heten zij 'priester', als zij vrouw zijn heten zij 'werkster'. Maakt dat wel iets uit? Je bent toch wie je bent...

Als priesterschap is: tussen God en mens in staan om de mensheid voor God te brengen en God naar de mensen te brengen - als priester-zijn is: je daar ten diepste mee verbinden - dan zijn er evenveel vrouwen priester als mannen.

Als priesteres-zijn daarenboven de diepte-kwaliteit heeft: bruid te zijn van de eeuwige (Ver-) liefde, minnares van de lijdende God, voedster van het geloven met het hart - hoe ontelbaar vele vrouwen zijn dan priesteres in Jezus' naam.

Priesterschap komt voort uit het leven. Het priesterschap van de kerk is pas dan authentiek, wanneer het het priesterschap van het leven toelaat en erkent. Priesterschap, dat elementaire ontkenningen inhoudt van het leven, is een buiten-ambtelijke (buiten-echtelijke?) werkelijkheid. God roept en beroept door het leven, daar waar mensen roepen in alle nood, in bestaansnood. De roep van het volk is de roeping van God.

We kunnen ons afvragen: is het wel zo belangrijk dat het priesterambt opengesteld wordt voor de vrouw? Daarbij moet worden opgemerkt, dat het van het begin van de mensheid altijd open gestaan heeft voor de vrouw, maar dat m.n. de kerk het heeft gesloten. Honderdduizenden vrouwen in de wereld van vroeger en nu zijn in

de volle zin van het woord priesteres, maar zo mogen ze niet heten, ze mogen het niet zijn. Vrouwen, die zich vaak vanaf hun vroegste jeugd zeer tot God aangetrokken voelden en intens deel wilden hebben aan het gebeuren van God in de wereld, konden intreden in een klooster, wat vaak gelijk stond met een uittreden uit het leven. Priester worden was er echter niet bij!

Als je religieuze werd, had je maar in oneigenlijke zin recht van spreken over God: je was immers niet gezonden, beroepen, aange-steld of bevestigd. Als je geen religieuze werd, had je helemaal geen recht van spreken over God. Voor vrouwen in de kerk is dit ten allen tijde een grote pijn geweest: vol van God te zijn maar geacht worden er niet over te spreken in het openbaar. Kerkelijk heb je als vrouw geen enkele identiteit en geen enkele autoriteit.

Uitsluiting uit het ambt houdt de religieuze vrouw anoniem: je bent niet herkenbaar of vindbaar, noch in de kerk noch in de samenleving. Niemand zal een beroep op je doen als priesteres, omdat je het niet bent... Verwachtingen van mensen zijn nu eenmaal sterk gebonden aan een erkende positie. Slechts zeldzaam zul je als vrouw aangesproken worden op je priesterschap, als je priesterschap niet nadrukkelijk door de kerk is bevestigd. Dat is het onbarmhartige, dat de kerk de macht bezit vrouwen te verhinderen: om een vrouwelijke ambtsbeleving te ontwikkelen en te groeien in een heel eigen priesterlijke bediening. Het vrouwelijk priesterschap is onvindbaar, omdat het eenvoudig niet bestaat. Pas nadat het kerkelijk bevestigd is, zal het vanzelfsprekend en als een natuurlijk gegeven door de geloofs-gemeenschap worden erkend.

Uitsluiting uit het ambt betekent tegelijk uitsluiting uit de volle ont-plooiing van de Geest binnen de geloofsgemeenschap. Dit is eigenlijk een heel ernstige zaak, religieus gezien. God zelf, zijn Geest met al zijn gaven, wordt opgesloten in een man-nelijk priesterschap. De zachte krachten van Gods Geest krijgen overal de kans zich te openbaren - behalve in de kerk.

De Geest van God is echter niet te stuiten: overal breken vrouwen door de afrastering heen, met woord en daad. Zij staan daar waar zij nauwelijks worden getolereerd, op plaatsen van verkondiging en viering. De kerk echter tracht de Geest te weerhouden.

Dit is niet allemaal bewuste boosheid. Het is eerder een haast onoverwinnelijke blindheid en misverstaan van de werkelijkheid. De kerk is zo diep gezonken in haar eigen mannelijke structuur, dat een denken vanuit heelheid, gezamenlijkheid en gelijkheid niet echt tot ontwikkeling kan komen 'van binnenuit'. Daarom is wat aan de basis van de kerk gebeurt, de enige weg tot bevrijding en vernieuwing: wat gebeurt tussen mensen, die eensgezind zijn in hun streven naar een menselijke kerk.

De geloofsgemeenschap moet de profetie van deze tijd verstaan en ten uitvoer brengen. Zij moet daar waar vrouwen duidelijk de tekenen van het priesterschap van Christus vertonen, dit nú reeds bevestigen en niet wachten tot de kerk daar misschien ooit toe overgaat. Dat zijn buiten-hiërarchische benoemingen vanuit de gemeenschap. Zij moeten wél gebeuren! Dit priesterschap is als een mozaïek van gerechtigheid in de wereld zichtbaar.

De geschiedenis kent haar priesteressen.

Dat waren grote vrouwen als Hildegard van Bingen, Theresia van Avila, Henriëtte Roland Holst-van der Schalk. Dat waren goddelijke vrouwen als Edith Stein en Etty Hillesum. Dat zijn profetische vrouwen als Catharina Halkes en Prinses Irene.

Wat zij zeggen en schrijven zijn liederen, zoals Hannah en Maria ze zongen: liederen van vreugde om de liefde van God — van pijn om het leed van de mensheid.

Zij baren een nieuwe kerk.

Zij redden de wereld.

Dit zijn vrouwen van God.

Het eerste avondmaal

Zij herkenden hem aan het breken van het brood. Eerder hadden zij dat meegemaakt: zoals hij brood brak, deed het geen ander. Jezus legde de diepste betekenis van brood open: het is leven. 'Zo ben ik voor jou omdat ik van je hou'... was dan te zien in zijn ogen, te horen in zijn stem als hij zij 'Dit is mijn lichaam'. Zij herkenden hem in het gebaren van zijn handen: alleen Jezus deed dat zo.

Het verhaal van de eucharistische ontmoeting met Jezus in Emmaüs is de beschrijving van het eerste avondmaal in de nieuwe werkelijkheid. De herkenning is geestelijk. Het gezicht, de taal, de lach van vroeger is er niet meer. De tekens zijn gebleven – op de meest geladen momenten licht het meest herkenbare op. Plotseling is Jezus er weer – is je overleden man er weer, hoor je de lach van je gestorven kind in het ruisen van de branding. Daar had het gespeeld en had het verrukt 'mama' geroepen om de vondst van een zilveren schelpje. In de nieuwe werkelijkheid zijn er levenstekens terwijl de tastbare gestalten versluierd zijn – om onzentwil. Zo kunnen wij aards blijven leven zonder door heimwee naar de hemelse werkelijkheid te worden verteerd. Dit ontmoeten in tekenen is 'eucharistie': werkelijke tegenwoordigheid – onder gedaanten van het verleden. Zo was het met Jezus – zo is het met ons. Eucharistie is de ontmoeting van de aardse en de hemelse werkelijkheid: God met ons.

Tafelgebed

Het verhaal van het laatste avondmaal is het tafelgebed van ondergang en dood – het Emmaüsverhaal is het tafelgebed van opgang en leven. Het afscheidsmaal stond geheel in het teken van naderend onheil en onafwendbaar verdriet. Het ontmoetingsverhaal van Jezus met Kleofas en zijn vriend is als het opkomende licht van Pasen. Hier wordt verrijzenis gevierd. Het is het eerste avondmaal in een nieuwe werkelijkheid.

Het Emmaüsverhaal is het eucharistisch gebed van mensen onderweg, van mensen die van dood naar leven gaan. Vanuit een onster-

felijke lichtervaring staat Jezus verbaasd over de duistere, droeve doodsgedachten van mensen. Hij verkondigt verrijzenis en leven en heeft het daarbij over zichzelf: hij die opgenomen in het licht is als oploaiend vuur van vreugde en vrijheid en vrede.

Maaltijd

Opmerkelijk is het dat de kerk zich -in het hart van ieder eucharistisch gebeuren- blijft vereenzelvigen met het lijdensgebeuren van Jezus. Als een dodenzang wordt het steeds weer herhaald 'als wij dan eten van dit brood en drinken uit deze beker, verkondigen wij de dood des Heren totdat hij komt'. Dit is beslist een zeer troostende verbeelding en werkelijkheid van het leven voor allen die rouwen of de dood onder ogen moeten zien in het eigen leven of dat van anderen. Maar waarom blijft de kerk het eucharistisch maaltijdviereen zo onlosmakelijk verbinden met lijden en dood? Jezus vraagt niet zijn 'dood' te blijven gedenken, maar zijn 'leven'. En hij zegt daarvan 'Doet dit tot mijn gedachtenis': leef mijn leven, houd mij in leven ... Jaar in jaar uit, driehonderdvijfenzestig dagen, op Hoogtijdagen als Kerstmis, Pasen, Pinksteren, bij jubilea en huwelijksfeesten - altijd is er het gedenken van de dood des Heren. Dit komt niet overeen met de werkelijkheid van Jezus de Levende, de Verrezene. Het leven is een totaal gebeuren - de dood is een droevig incident. Wat daarvóór is en daarna komt - dat is léven. Dit te gedenken is een diepe vreugde. Onbegrijpelijk is het dat de kerk uitsluitend het avondmaals-verhaal tot authentiek tafelgebed (het enig geldende eucharistische gebed) verklaart. En daarbij is de letterlijke tekst ook nog beslissend met betrekking tot de geldigheid en de werkelijke tegenwoordigheid van Christus.

Eucharistie

In de Schrift -zowel in het Oude als het Nieuwe Testament- komen tal van eucharistische momenten, gebeurtenissen en vieringen voor: maaltijden die hun feitelijke betekenis overstijgen en van een diepere zin worden vervuld. In Genesis 14 en 18 viere Abraham en Sara

maaltijden met Melchisedek en de Drie Goddelijke gasten. Het materiële eten en drinken krijgt hier een geestelijke betekenis, waardoor er een nieuwe ervaring van gemeenschap en eenheid ontstaat. God zelf is in hun midden. De eenheid met God wordt gevierd.

In de Evangelieën zijn meerdere maaltijdsvieringen te vinden, die als dragende tekst kunnen dienen voor een eucharistische viering: de bruiloftsviering in Kana waar Jezus duidelijk maakt, dat 'door de liefde' water in wijn verandert, het gewone buitengewoon wordt, lichamelijke gemeenschap geestelijke gemeenschap wordt.

De wonderbare brood- en visvermenigvuldiging beduidt, dat mensen die honger naar de God van gerechtigheid eindeloos verzadigd zullen worden en de kracht zullen krijgen werken van gerechtigheid te doen. Misschien is Jezus' diepste en tederste maaltijdsviering wel geweest, toen die lieve zondares met haar tranen en haren zijn voeten waste en hem met geur overgoot.

Begrijpelijk is het, dat Jezus in de ultieme fase van zijn leven daags voor zijn lijden en dood de maaltijd koos als herinneringsgebeuren. Na zijn verrijzenis zijn er weer telkens van die momenten, waarop Jezus zijn diepere boodschap verbindt met het vieren van de maaltijd. Plotseling is hij temidden van vrienden en vriendinnen. 'Hebben jullie hier iets te eten' zegt hij. Hij nam en at. Teken van leven dus. En dan is er die fascinerende wandeling van Jezus met twee van zijn leerlingen op weg naar Emmaüs. Zij herkenden hem aan tafel. Aan de oever is Jezus zelf de gastheer. Als de apostelen schoorvoetend aan land gaan, wordt er in alle stilte gegeten. Niemand durfde te vragen 'ben jij het' want zij wisten dat hij het was.

Levensmystiek

De viering van de liefde -van mensen met mensen en mensen met God- is de eucharistie van het leven. De eenheid van de liefde wordt verzinnebeeld en gevierd - lief en leed worden gedeeld. Van dit levensgebeuren is de Schrift vervuld. Zij is er de vertaling van. Dat de kerkelijke eucharistieviering echter gevangen blijft binnen de 'lijdens-mystiek' (en dus een Mis-Offer blijft), getuigt van een geweldige eenzijdigheid en vernauwing van het geestelijk bewustzijn.

Maar daarenboven heeft dit verstrekkende gevolgen. Navolging van Christus heeft daardoor de betekenis gekregen van: Jezus volgen in zijn lijden – de weg van het lijden opgaan, de liefde tot de dood. Dat bepaalt dan vanzelf de lijn van de verkondiging. Gevolg daarvan is weer, dat er over elke eucharistieviering een schaduw van dood hangt, die vervolgens leidt tot grote ernst en ingetogenheid. Daardoor is het te begrijpen, dat levenslustige en levensblij (jonge) mensen, die het leven omhelzen, deze neerdrukkende liturgie ontvluchten. En daar de Eucharistie het kenmerk is van het christendom – de situatie en de ruimte waarin de zwaarte en de zondigheid van het menselijk leven steeds aan de orde komen- ontstaat vanzelf de vervreemding van het leven.

Wie het leven wil voelen, leeft vooruit, naar opgang niet naar ondergang; zelfs na doodsmomenten leef je toe naar herleving. Jezus zelf deed er alles aan om mensen tot leven te laten komen, riep zelfs mensen terug uit de dood. Steeds terug blijven keren tot de doodsgedachtenis is niet naar de levens-boodschap van Jezus. Hij zei: ik ben het leven.

Aardevaart

Het licht van de verrijzenis is het licht van de verheerlijking van de mens. Jezus staat daar middenin. Zijn licht is niet ten hemel gevaren – hij is juist tot in de ziel van de aarde doorgedrongen: alles begeesterend doorzinderend met zijn liefde en licht.

Allen die het leven tegemoetjuichen, mogen het levende gezelschap van Jezus verwachten als vrienden onderweg – om dan als de Emmaüsgangers van treurnis genezen hun harten te voelen branden: daar waar woorden van licht gesproken worden en de zin van het leven wordt verklaard en gevierd.

Het is goed Jezus te blijven gedenken in zijn liefde tot de dood. Het is beter te leven in zijn verreezen licht en zijn verrijzenis onophoudelijk te gedenken.

De verreezen wandelaar, de mens die je weg plotseling kruist, is in ons midden en zit bij ons aan. Maar zo gauw je hem herkent, verdwijnt hij uit het gezicht.

Herkenningssteken

Hij zag hoe een priester
brood ophief en zei:
Dit is mijn lichaam.
Toen nam hij zijn vrouw
vast onder haar bips.
Hij tilde haar omhoog,
kuste haar borsten en zei:
Dit is mijn lichaam —
jij bent mijn leven.
En hij voegde eraan toe
in Jezus' naam.

Toen hief de priester
een beker wijn op en zei:
Dit is mijn bloed.
Zij nam toen haar man
in haar armen,
kuste de bloedstroom
van zijn leven en zei:
Dit is mijn bloed —
jij bent mijn liefde.
En zij voegde eraan toe
in Jezus' naam.

Gemeenschap

God
mijn hand
in jouw hand

mijn bloed
jaagt
door mijn lijf

mijn weg
duizelingwekkend
hoog

dansend
in de berm van
jouw omarmen

stroom
van levend water
in mij

uitmonding
in een zee
van liefde

God
jij zwemt mij
de eeuwigheid binnen

Levensbrood

Na twaalf jaar samen studeren, voetballen, bidden en wandelen is er dan die definitieve diaspora — uitgezonden naar dorpen en steden, niet twee aan twee maar een voor een. Maar ieder jaar was er in de Paasweek stevast het coursfeest: dag van her-ontmoeting aan een welvoorzien dis met een feestelijk glas wijn. Het bidden was er niet meer bij — dat deden we ieder voor zich al meer dan genoeg, voorbidden vooral want daarvoor waren we aangesteld. Toen het priesterschap niet zo eenduidig meer werd geleefd als geleerd, begon de eenheid scheuren te vertonen. Toen de een na de ander voor een levensliefde koos en niet welkom bleek te zijn 'met' de liefde van zijn keuze, bleven er stoelen onbezet.

Na veertig jaar werd het coursfeest een verzoeningsfeest. Er was een haast onwaarschijnlijke mildheid en vriendelijkheid op die dag. Ieder was kleurrijk en hoogzomers gekleed en de fleurigheid van de vrouwen in ons midden completeerde de feestelijkheid. Heelheid lacht! En heel de natuur straalde op die dag. De tocht langs het Klein Seminarie, dan naar het Groot Seminarie voerde ons terug naar het begin. De reuzeneiken in de tuin waren veertig jaar dikker geworden, de Tulpenboom stond er als een hoogbejaarde, maar midden op het grasveld was een jonge perenboom geplant. In de kapel van Granpré Molière hing nog de stilte van het eerste uur. De een of ander liet zijn vriendin zien in welke zijkapel hij zijn eerste stille Mis had opgedragen... en samen kusten zij het altaar.

Langs landelijke wegen ging de tocht voort naar de Heilige Eik in Oirschot. Daar werden vier grote kaarsen ontstoken, ieder met de eigen naam van hen die uit ons midden al waren doorgereisd maar op die dag tussen ons doorliepen als droegen zij het feest. Daar zongen we voor het eerst weer 'Salve Regina'. Toch weer een stukje Lof...aan de vrouw.

Thuis stond de Liebfraumilch koel. Geen grote 'aperi' nu maar een verkwikkende 'aperitief' vooraf aan de grote feestmaaltijd, die zijn aanvang nam in het bovenzaaltje. De zang 'Sfinte Dumne' Heilige God' klonk ons tegemoet als een herinnering aan de Roemeense Mis die we in onze jeugd hadden gezongen. De vier grote gedenk-

kaarsen werden midden op tafel gezet. In een mandje bloeiden rose de wilde aardbeities uit de pastorietauin van een van hen... En er was een groot vers brood en een halve beker wijn. Er ontstonden voorbelden en aansluitend op het Emmaüsverhaal werd de derde beker geheven en braken we het brood voor elkaar. En het verhaal vervolgde: Nu gingen hun ogen open en zij herkenden hem.

We herkenden elkaar aan het breken van het brood, herkenden hem in onszelf zoals hij ons er op uit gestuurd had om de liefde in de wereld te wekken. Dan zongen we 'Brandde ons hart niet toen hij tot ons sprak'. Na veertig jaar voor het eerst weer samen bidden en vieren -ons gezamenlijk priesterschap beleven- gaf een heel eigen emotie die harten verbond. Want toen we opstonden om het Onze Vader luid en voluit te bidden, zochten onze handen als vanzelf elkaar.

Beneden wachtte het buffet. De accordeons werden voor de dag gehaald, het oude repertoire werd ingezet. Jeugdliederen die ons opnieuw deden beseffen, dat het opgaan naar het altaar van God onze jeugd had verblijd.

Het grote brood was boven achtergebleven, nog maar half op. Wat moet je met zo'n brood dat naar vriendschap had gesmaakt en vol was van herinnering?

*

Opnieuw werd het bovenzaaltje in gereedheid gebracht voor een vrienden- en vriendinnenmaal: priestervrienden en hun vrouwen, uitgetreden zoals het heette, maar alleen dieper ingetreden in een gedeeld ambt. We deelden met elkaar de pijn van uitschakeling, ontkenning en vervreemding. 'We spraken met elkaar over alles wat gebeurd was. Terwijl we zo aan het praten waren, kwam Jezus op ons toe en vroeg: wat is dat voor een gesprek wat jullie voeren?

We zeiden: ben jij dan de enige die niet weet wat er in onze dagen gebeurd is in de kerk? En Jezus zei: wat dan? Dat mensen die profeten zijn -gezaghebbend in woord en daad in het oog van God en de ge-

loofsgemeenschap- door paus en bisschop zijn geëxcommuniceerd om hen vervolgens geestelijk te executeren...'

Nu zei Jezus tot ons: je laat je verblinden door schijnwaarheden, je laat je ontmoedigen omdat je de tekenen van de tijd niet verstaat. Moesten jullie dit allemaal niet doormaken om zo tot de vreugde van de vrijheid te komen? Toen legde hij ons alles uit.

Het werd helder in ons hoofd en ons hart werd licht. We begrepen het heel eigen priesterschap van Jezus. Hij was geen priester binnen de hiërarchische ordening van het Joodse priesterambt. Het archetype van het christelijk priesterschap is dat wat in Jezus inhoud en vorm heeft gekregen. Het had -naar zijn eigen typering- het gezicht van de profetie van Jesaja 61, 1: blijde boodschap voor armen, bevrijding voor gevangenen, aan blinden licht, verrijzenis voor verdrukten. Jezus zei: dit wordt in mij vervuld — dit is mijn priesterschap. Dit herderschap van Jezus, dit voorganger, voorvechter zijn terwille van een optimale humaniteit is het tegenbeeld van het cultisch en hiëratisch priesterbeeld, dat de tempelpriesters binnen de Joodse traditie vertegenwoordigden. Zo wilde Jezus het juist niet!

Pas helemaal op het laatst -als de grond onder zijn voeten wegvalt- schuilt hij met zijn laatste getrouwen samen in een bovenzaaltje en is er pas voor de eerste keer sprake van een levensrite, waarin de werkelijkheid zich verdicht en terugtrekt in zijn uiteindelijke kern.

De openbaring, dat het priesterschap van Jezus in wezen geen cultisch ambt was, was als de sleutel die de deur naar de vrijheid opende. Het werd ons duidelijk: wanneer je je als 'gelaïciseerde — tot de lekenstand teruggebrachte' priester toetst aan je ongehuwde medepriester in het ambt, val je zwaar te licht. Wanneer je je meet met het cultisch priesterschap, dat zich profileert in sacramenten, paramenten... ben je als gewone man die met zijn vrouw gearmd loopt te winkelen gewoon geen partij. En wat heeft nu je werk voor de moderne melaatsen van deze tijd voor allure... pastoraal? Een ander gaat met zijn vrouw op een middag in een tehuis voor dementerende bejaarden accordeon spelen 'Brandend zand' 'Daar bij die molen'. Maar wat heeft dat met kerk of God te maken, ook al zie je dat er even iets oplicht in de schemerwereld van mensen — bijna lieve doden die even tot leven worden gewekt en zachtjes mee gaan zingen. Jezus

tikt je op de schouder, wanneer de directrice zegt 'Bedankt, jullie zijn lieverds'. Hij zegt: maak geen foute toets, maar toets je aan mij.

Verder lezend bij Jesaja 61, 1 kunnen we tot de bevrijdende bevinding komen, dat in de levenslijn van Jezus 'De geest van Jahweh God op ons rust omdat Hij ons heeft gezalfd en gezonden'. Dat is een enorme bevestiging. Jezus zegt: je moest deze lijdensweg gaan om bij mij uit te komen — zo ben je een vrij mens geworden om profeet van de vrijheid te worden. Bevrijdings-theoloog?

We beseften dat de geschiedenis zich herhaalde: dat Jezus bij ons binnenkwam en bij ons bleef — terwijl de avond viel en het leven zijn voleinding tegemoet ging. Ook nu weer nam hij het brood, sprak de zegen uit, brak het en reikte het ons toe. Ook nu weer trad hij binnen in de herkenning-rite van het leven — omdat op hoge momenten het leven 'vieren' de werkelijkheid boven zichzelf verheffen kan.

We namen dus het reeds aangesproken brood, dat midden op tafel lag, deelden het verder met elkaar, zwijgend. Nog was er genoeg voor een volgende keer. En wijn was er genoeg voor de hele avond.

*

Met de hele familie gingen we de trap op naar het bovenzaaltje — wat onwennig, echte kerken zijn laag bij de grond. En huiskapellen, huisaltaren horen bij het heidendom... Liefde was er genoeg. Met een scheutje pijn. Maar we voelden onze ouders aanwezig. Midden op tafel stonden twee uitgesleten klompen. Groot en rijzig zagen we er moeder staan, altijd biddend ook als zij werkte. De lezing was van vader 'Dankbaarheid bezielt ons vooral jegens de goede God, want niet door jezelf of vader en moeder of wie dan ook ben je tot priester uitverkoren, maar door God zelf in zijn oneindige goedheid en wijsheid'.

Maar dat andere ambt, die andere weg — die dwaalweg volgens velen, dat verloren ambt... Hoe vaak hadden zij als broers en zussen lastige vragenstellers moeten ontwijken en hadden zij de juiste woorden niet kunnen vinden. En nu weer: het prachtige kazuifel uit de Certosa di Firenze, het feestkleed vol goudbrokaat hing aan de

wand. Er was nog maar een halfje brood en een kleine halve beker wijn. Wat er meer dan genoeg was: gelouterde eensgezindheid — en emotie toen ieder zich verstaan voelde in de geleden pijn, er spijt betuigd werd voor die onvermijdelijke pijn...

O Felix Culpa — gelukkige schuld. Door mét anderen schuldig te heten, ontrouw te lijken, onheilig te worden bevonden — ga je behoren tot al die velen die ook 'zondige' mensen worden genoemd. Je hoort niet bij een 'kleine verdrukte minderheid' maar bij de 'overgrote meerderheid' van gelovige mensen, die door de kerk zijn afgestoten. De gehuwde priesters: grensgangers in het grote grensgebied van de kerk waar het nieuwe zich vrij ontwikkelt — als ogenschijnlijk gebrokenen de priesters van de gebrokenen. Hoevelen zijn, juist doordat zij zich aan de ethische en dogmatische knechting van de kerk onttrokken, de nieuwe ruimtelijkheid van de religieuze ervaring binnengaan.

Er groeit dan nieuwe saamhorigheid met mensen, die nieuwe heelheid willen vinden nu zij gescheiden zijn, mensen die 'ondanks geslachtelijke gelijkheid' houden van elkaar, mensen die maatschappelijk schipbreuk hebben geleden. Door je waarachtig deel te voelen van het grootste deel, ontstaat de bevrijdende ommekeer: verlies wordt gewin, verdriet vreugde, uittrede intrede. Dan wordt de straat je kerk en kom je in de liefdesstroom van de Geest terecht. Jezus stond erg alleen. Als gehuwde priester lijk je op hem, die geen kerk ter beschikking had, die niet in het gesloten ambts-circuit meefunctioneerde, die geen kerkelijke zending had. Hij deelde de gebrokenheid en ging er helend mee om, hij voelde de liefde van zijn Vader en van mensen - die hij zijn broers en zussen noemde - in zijn lichaam en zijn ziel. Het levensgebeuren was zijn kerk.

We vertelden, dat we voor elkaar gekozen hadden, gewoon omdat we van elkaar hielden; dat we ons nooit aan een kerkelijke 'dispensatie' onderworpen hadden omdat we een gezamenlijk priesterschap wilden gaan beleven. Toen viel er veel op zijn plaats.

We vertelden wat er aan dezelfde tafel rond het eerste stuk brood gebeurd was, wat er rond het tweede stuk gebeurd was en hoe Jezus in ons midden was geweest.

Weer was hij in ons midden — links en rechts van hem stonden vader en moeder. Uit dankbaarheid, omdat zij aan ons hun lichaam en ziel hadden gegeven, baden we de grote dankzegging. En bij het vredewensen kusten wij beiden elkaar als geliefden op de mond. We voelden hoe onze ouders hun handen zegenend over ons uitstrekten. Dan luisterden we -als naar een echo uit een ver verleden- naar het Benedictus uit de Missa Pontificalis Secunda van Don Lorenzo Perosi, zoals zij dit hadden beleefd... als een hemels intrada. En zo werd het groot feest.

*

Het feest van de vermenigvuldiging van vissen en broden was een grote gezinsdag. Vijfduizend man bijeen — en al werden hun vrouwen en kinderen niet meegerekend, zij waren er toch. Het werk lag stil, alle dorpen waren leeggelopen, de kinderen hadden vrij van school en de mensen vergaten te eten. Tegen het vallen van de avond bleek er een nijpend voedseltekort. Jezus begon hen brood uit te delen — het werd een grote picknick, toen de korven brood maar bleven komen en niemand wist waarvandaan. Ook het beleg was overvloedig — de vissen kwamen gebakken uit het meer... Voordat zij allen gegeten hadden en zich op weg begeven hadden naar huis, moet het pikdonker geweest zijn. Maar zij waren allemaal naar ziel en lichaam verzadigd.

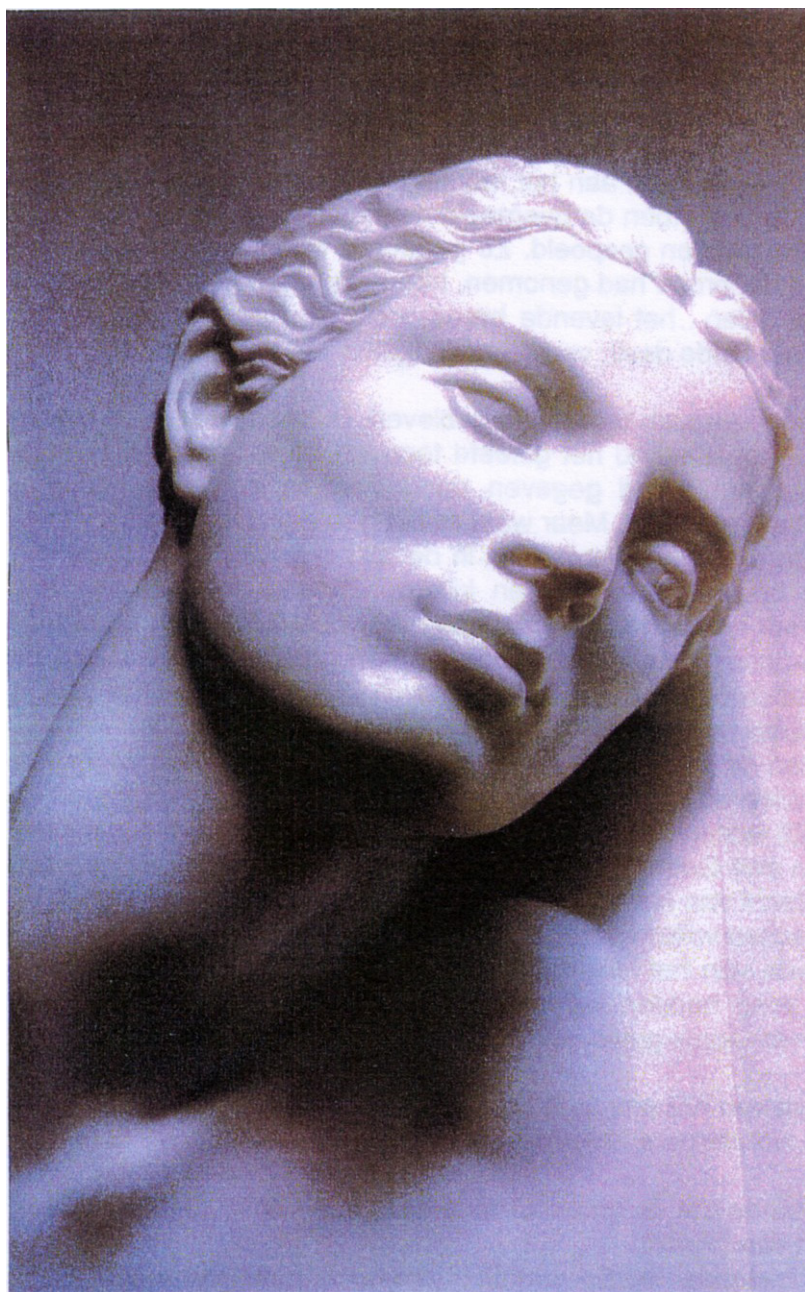
De woorden van Jezus waren zo liefdevol en vreugdevol, dat de tienduizenden zich totaal geliefd en verheugd voelden. En deze innerlijke vervulling deelden zij met elkaar: zij zagen elkaar met andere ogen want zij zagen in elkaar de liefde. Zo vermenigvuldigde zich de liefde van Jezus — onder de gedaanden van brood en vis. Zo ontstond er communio, de verzadigde eenheid met God en met elkaar.

Veel bleef er niet over van die berg brood, maar twaalf korven. Voor elke apostel één? En een beetje vis volgens Markus. Zelfs dat! Toen de apostelen het meer op waren gevaren en de mensenmenigte weer op weg was naar huis, trok Jezus zich terug in het gebergte om met God alleen te zijn. Het zal hem hebben geduizeld om wat er

gebeurd was: al die mensen, al die broden, al die vissen...om God die alle leven dagelijks in oneindige hoeveelheid vermenigvuldigt — maar nu in één keer zoveel! Zijn handen beefden. Had hij het gedroomd? Intussen kwamen de kwartels uit de velden aanvliegen om zich te verzadigen aan het manna in het gras. En de vissen omstuwden de boot, toen de overgebleven korsten werden verwerkt en de manden werden gespoeld. Zo gebeurde wonder op wonder, omdat Jezus het brood had genomen, het dankgebed had uitgesproken en uit liet delen... het levende brood, zichzelf. Had Pythagoras niet gezegd: wie liefde deelt, vermenigvuldigt?

Er was nóg een stuk brood overgebleven, te goed voor in de broodtrommel want hoe had het geleefd toen we de nabijheid van Jezus gewaarwerden! Brood gegeven en gevierd in gemeenschap, gemeenschap geworden. Maar waar houdt gemeenschap op? Zoals iedere morgen werden we in de tuin verwelkomd door de vissen, die boven water kwamen kijken, vragend om hun dagelijks brood. Voor hen zijn mensen alleen maar goedheid. Ook de duiven en de kanaries groetten ons toen wij hen groetten. En wat zijn de zanglijsters mooi en goed, in hun lied en in hun paring — want zoals zij om elkaar heen dansen voor en na de paring is goddelijk. We namen de korst brood waarover het dankgebed was uitgesproken, deelden uit aan onze vrienden en vriendinnen de vogels en de vissen. Zij waren het toch die deel uitmaakten van onze gemeenschap en met God gemeenschap leefden dag en nacht. Zij genoten het voorrecht van het brood te mogen eten dat van gemeenschap op gemeenschap volkoren was geworden. In de luwte van het late middaguur hoorden we onze vink juichen. Wat hij zong hadden we van moederszijde vernomen 'Wie is de moeder van Jezus geweest?' Salve...

Waren we van het ene stuk brood naar het andere getuige geweest van een wonderbare broodvermenigvuldiging waaraan we deel hadden? Het gebeurde dat de graankorrel in de aarde viel en honderdvoudig vruchten voortbracht. Hij stierf niet maar leefde voort in honderdvoudige nieuwe levens. En zo werd brood Levensbrood.

Face-lift

Het juichen van je hart
tilt je lippen op,
je wangen welven zich
in een golf van vreugde.

Het misten van tranen
en het neerslachtig
overschemeren zijn
opgelost in morgenlicht.

Je hartstocht speelt
als vuur rond je mond.
Je geest is dartel
en je haar springt weer.

Je omhelst God, zijn mond
is als een bloem op je lippen.
Zijn gloed is in je ogen als
hij je woordeloos omhelst.

Vlinders van verlangen spreiden
hun schoonheid over je gezicht.
Je ziel licht als een engel
door een wolk van huid.

Van aangezicht tot aangezicht
je armen als vleugels om zijn
schouders - zo mag je tijdloos
minnend in zijn liefde staan.

Avondlicht

De dagen krimpen in hun loop
en vervagen tot herinneringen.
Ik zwanger van verwachting waar
verwondering mijn leven kleurde.
Ik ben het kind dat zijn eerste
woorden niet meer zingt
maar tastend langs de wanden
van het leven gaat.

Mijn horizon komt dichterbij,
verandert van begin in einde.
Leef ik de tijd weg naar
een onherroepelijk verleden
op het ritme der seizoenen?
Is het leven iedere dag opnieuw
opstaan uit ongenade, onvermogen,
leegte en vergetelheid?

Misschien eindigt mijn nood
in een laatste schreeuw omdat
er niemand is. Dan Jij?
Of zullen lieve handen mij
uit mijn versleten kleed
tillen naar het grote licht,
waar mijn eigen nieuwe lichaam
door jouw liefde wordt geweven?

Kom Jij, mijn jeugdliefde
mijn oude vriend geworden,
mij lachend tegemoet getreden,
ginds achter mijn horizon
wanneer de avond valt?
Of hoef ik slechts mijn ogen
te wassen in jouw licht
om tot Jou te ontwaken?

Nog wil ik iedere morgen
op reis gaan naar de zon,
de bloemen buitenzetten,
een tulpenboom planten
midden in een rozengaard.
Dan zullen de lichtvijanden
in en om mij heen terugdeinzen
voor jouw aanstormend leven.

Breek door de grijze wolk van
onwetendheid die mij omhult.
Dat mijn woordeloos verlangen
moge aanzwellen tot een lied.
Als ik jouw stilte verdragen,
jouw liefde weten kan, zoals
Jij binnenkijkt in mijn bestaan,
misschien dat wij dan zingen.

Pax christiana

Pas wanneer de christelijke vrede
de christelijke kerken heeft verenigd,
zal de christelijke vrede
de vrede van de mensheid kunnen worden.

Een half millennium van elkaar
verketteren om de waarheid
heeft Jezus' dood in de wereld verlengd
en zijn verrijzenis tegengehouden.

Vijfhonderd jaar crisis is genoeg
om de hereniging met Jezus te vieren:
een vurige toorts te ontsteken
in het schemerdonker van de tijd.

Nog eenentwintig jaar te gaan om
als een volwassen wereldkerk
nieuwe millennia van eenheid
in te gaan in Jezus' Naam.

Beelden in marmer: Margot Homan